

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,

a lap szellemi részét illető közlemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; **Berde Áron**, **Szabó Sámuel**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Tisza László beszéde. — Több gyakorlati cikket kérünk a „Gazda”-ban. Egy előfizető, gyakorlati gazda. — Mi történik Monostoron? V. Egy választmányi tag. — Értesítés a ragályos betegségekről. — Egyveleg: Tyuk-ganéz. Fagykárók. Gyűlések. — Vidéki gazd. tudósítások: Szilágy-Somlyó vidéke, Felső-Rákos, Hidvég, Ó-Rodna, Maros-Ludas. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Tisza László beszéde *)

a közgazdasági bizottság ülésén, márczius 12-én 1880.

Bár bajos hetek előtt hallottakra reflektálni, nézetei elmondását az utolsó gyűlésen hallottakhoz akarja fűzni.

Pár szót legelőbb is a talajjavítási bank ügyéhez szólván, óhaját fejezte ki, hogy e fontos szükségre kellő hitel célszerű módoszatok, ha kell, bizonyos állami támogatás mellett is, mielőbb előterjesztessék. Szomorú anyagi helyzetünkben azonban azt, hogy az e tekintetben kellő segínyt közvetlen az állam nyújtson, lehetetlennek tartja, valamint kivihetetlennek azon többfelől hallott eszmét is, hogy ezen kölcsönök bázisa a megjavított terület lehessen, mert habár tudja is, hogy a technika óriás haladást tett azóta, mióta a török bey nyilatkozata történt, ki midőn azt kérdezte a bírótól, egy kiszáradt láposra mutatva: „bíró uram volt-e ott bér?” a bírót, igenlő felelete után, azzal vigasztalta meg „na hát lesz is,” ezen talajjavítások eredményét még sem hiszi annyira minden kétségen, tévedésen kívül esőnek, hogy arra hitelműveletet alapítani lehessen biztosan.

Ezzel kapcsolatban örömmel s a minister iránti hálával veszi tudomásul a culturmérnöki intézmény fejlődését, áldásos, mert aránylag olcsó, működését ez intézménynek, a mely iránti rokonszenv s bizalom mintegy óráról-órára fejlődik; mentől nagyobb felvirágzást óhajt s hogy ez az állampénztár túlterhelése

*) Közvetlenül beküldve, de múlt számunkra későn érkezett. Szerk.

nélkül megeshessék, ajánlja az e tekintetben is igen buzgó miniszternek azon ötletét, nem viselhetnék-e a culturmérnök eljárása költségeinek legalább egy részét magok a szabályozandó területek tulajdonosai, hogy így az állam nagyobb terhelése nélkül több történhessék.

Ezután br. Kemény minister multkori nyilatkozatát veszi örvendetes tudomásul, mint a melyben kifejezett nézeteket általában a gyakorlati életből merítettek, épek s egészségeseknek tartja a lótenyésztési nagy eredményeket. Örömmel veszi tudomásul a marhatenyésztés emelése iránti jó szándékot, ő is csatlakozik azonban a marhatenyésztésre előirányzott dotatió emelését illető kéréshez, már csak a tordai törzs gulya haladéktalan felállithatása érdekében is nemcsak az erdélyi részek, de az egész magyar állam javára, mely legjobb igás mörháját az erdélyi részekből szerzi. Bikabornyut a tavaly többet venni nem lehetett, mert nem volt több, de jövőre már erre is nagy összeg lesz közvetlen hasszonnal fordítható, ezért ne féljen ő Nagyméltósága attól, hogy a fölemelt dotatiót el ne tudja, sőt a legjobb s igen rövid időn gyümölcsöző módon el ne tudja költeni. Főszlyt szóló is a hazai marha 2 válfajára fektet, nem csak kitünő munkaképessége, de sokszor — azonban szerinte méltatlanul — megtámadott hizási képességénél fogva is. Állítani merem, — így szól — hogy ugy kezelve, mint más marhafajok, megnyerné marhafajunk a finom szőrt, vékony bőrt s ezzel a nagyobb hizékonyságot. Ezt azonban országos kárnak tekinténem, mert így elvesztené keménységét, szívós munkaképességét, melyre hazánkban még legfőbb szükségünk van. A nyugati marhafajokkal csak is tejelési irányban tehetünk, szerintem, nagyobb kísérleteket. A Charolais s talán még inkább a Durham fajjal, a hustermelés és a fejlődési gyorsaság előmozdítása érdekében a tanintézetek vagy állambirtokok valamelyikén teendő keresztesztési kísérletet nagy örömmel üdvözlénék közvetlen adat szerezhetése szempontjából.

Óhajtanám, ha a kormány a törvényhatóságok, különösen a nagyobb községeknek, szóval az érdekelteknek bevonásával, a méntelep mintájára felállítandó bikatelepekkel itt-ott egyes kísérletet tenne.

A juhoknál az általános, mondhatnám kisebb gazdák tenyésztésére nézve határozottan a húsirányt pártolva, keresztezési anyagul, saját tapasztalatom nyomán is, az angol Lincoln és Cotswold fajokat ajánlom a kormány figyelmébe s azt, hogy miután a tenyész hímállatok drága hozatala az egyesek erejét rendszeresen meghaladja, törzsnyájuk felállítása pedig eddig nem sikerült, azokat, kik ily hím állatokat hozatni óhajtanak, ennek megfelelő s vagy állatok, vagy pénzben — de minden esetre több év alatt — megtérítendő kölcsönökkel segíyezze, természetesen teljes biztosíték mellett.

A sertésenyésztés érdekében történeteket helyesli, az angol fajoknál keresztezést, eddigi tapasztalatai szerint, a nagy tenyésztésre nézve czéltalannak nyilvánítja. A felvér angol fajoknak kicsiben — mintegy a tyúk udvarban tenyésztését egy-egy család házi szükségére, komoly tekintetet érdemlőnek hiszi.

Az állami erdők kezelésére vonatkozólag csak azon óhaját fejezi ki, a miniszter által mondottakon kívül, hogy a termelési költségek apasztassanak kellő ellenőrzés által s szűnjék meg azon anomalia, hogy az állami raktárakban a fa drágább lévén, mint az illető városok piacán, az ott hevertében elrothad, az államnak sok ezer forint kárt okozva, míg szükségletét mindenki a piacon szerzi be az egyesektől.

Végre visszatérve az alföldi gazdaságoknak tervtelensége ellen emelt vádra, ha ezt egészben osztja is, azt hiszi, ezen törvény s rendeletek útjain nem, csakis kapacitáció, még pedig a gazd. egyletek népszerű kapacitációja és főképp az állam és egyes nagy birtokosok példája, itt-ott felállítandó kicsi mintagazdaságok útján lehet segíteni s az által, ha itthon jó baromegészségügyi ellenőrzés s külföldre jó egyességek útján biztosítjuk marhatenyésztésünk eredményeinek kellő ároni értékesíthetőségét.

Szalay Imre nézetét pártolja azon tekintetben, hogy a bivalentnyésztésre is figyelem fordítandó, megjegyzi azonban, hogy nálunk, hol mind a munkás kéznek, mind a gazdasági gépek kezeléséhez kellő szakértő egyéneknek nagy szükében vagyunk, a belterjes gazdasági iránytuhajtott merev felkarolása aligha lenne czélszerű.

A szőlészet érdekében beadott határozati javaslat többi pontjait pártolva határozottan kimondja Szalayval ellentétben, hogy pincze-egyleteknek alkotását sem a központban, sem a vidéken, kormányfeladatnak nem tekintheti, ily társulatok, mint nyereszkes vállalatok, a kormány által szerinte anyagi támogatásban alig részesíthetők, de kell, hogy a kormány ezeket segítse a szakismeretek terjesztése, a bor külföldi piacainak a consulatások útjánai fölkeresztése s szerződési biztosítása, az olcsó szállítás lehetővé tétele s számtalan más intézkedés által.

A borászat tanítását a községi iskolákban — folytatja — határozott abszurdumnak tartom, még a szőlészet, illetőleg az azon vidéken legczélszerűbb szőlőművelés elveinek tanítása is

alig fog a községi iskolák hallgatóinak korukkal járó gyenge felfogása miatt a czélnak megfelelni s ezt is a felnőtteknek vándor-tanárok általi gyakorlati tanítása után inkább elérhetőnek hiszem, habár a vidékhez alkalmazott egyszerű eljárások s fogások betanítását az iskolától épen elzárni nem akarnám. —

Több gyakorlati cikket kérünk a „Gazdá“-ban!

Igen tisztelt szerkesztő úr! Engedje meg, hogy becses lapját — mint egyik előfizetője — szerény nézeteim és észrevételeim nyilvánítására igénybe vegyem. Előre bocsájtom, hogy nem akarok hirlapi cikket írni, mert az ilyen magam forma gyakorlati gazdától alig telnek ki, — lévén az ön becses lapja különben is, inkább az „elmélet“ — mint az annál — szerintem — sokkal hasznosabb és a mi viszonyaink és társadalmi gyarlóságaink mellett, czélhoz vezetőbb „gyakorlati tapasztalatoknak“ szentelve. Hogy miért állítom ezt, röviden elmondom:

Ez idei becses lapjának több számában „S+y“ és „Tatár“ úr hosszasan patkoltak; első, az elméletre és pedig több jeles s tudományos gazdasági írók munkáira hivatkozott, az utóbbi a gyakorlatra. Tatár ur, mint meggyőződtem, nem szorult védelmemre; mert ugy a patkolást, valamint a téli hegyes sarkokkál elbánást, kúnt és az istállóban, magam sem tudnám jobban leírni; pedig mint 21 éves gazdának igen sok és jó alkalmam volt rendszeres istállók szakszerű vasalását és kezelését, kül- és belföldi lovászmesterek eljárását figyelemmel kísérni. Nem helyeselhetem azonban, „S+y“ urnak azon pedans módorát, hogy nem akarta tudni mi az: „bőr-tasak“? pedig azt hiszem jól tudja, hogy ez nem egyéb, mint azon bőrvéd, melyet gyenge lábak vagy oly alkotású lovaknál használnak, melyek különösen futásközben lábukat összeverik, kivézik és idő folytán a sok összeverés következtében a csüdben, bokában — megdagadnak — csontosodnak, hogy sokszor, a még különben hosszas szolgálatot ígéro lovak, idő előtt haszonvehetlenné válnak, holott annak alkalmazása mellett, ezen bokázsról — különösen a tanuló csikók több esetben elszoknak. Becses lapjának 9-ik számában pedig, mintegy gunyosan hivatkozik S+y ur „Tormay gazd. lötenyésztés“ című művére, mely a lovak patáinak vasalás előtti megpuhítása végett, marhaganéjba való állítását „döre“ eljárásnak mondja. Megenged Tormay úr, ez nem döreség, mert azon pár órai marhatrágya tiprás nem okozhat kárt, nyomorult pata az, mely annyira likacsos, hogy azon trágyában levő csekély nedv felszívargása rothadást okoz. Sajnáltnám, ha ezen nyilatkozatom sértené a tudomány férfait, de hiszen szabad nekünk — gyakorlati gazdáknak is nyílt szemmel látni — fejünkkel gondolkozni és tapasztalatainkat elbizakodottság nélkül is nyilvánítani.

Meg fogja engedni Szentkirályi Ákos úr is, ha a 7-ik számban kezdett „métélykór és gyógykezelés“-ről szóló cikkére is megtegyem saját tapasztalati észrevételeimet; megbocsájt, de igen gunyorosan és elfogultan kezdi mindjárt a cikk elején ezen kór leírását s folytatja azt ily modorban majd mind-

végig. A mi ezen kór leírását illeti, avval sem időm, sem kedvem nincs foglalkozni, mivel az inkább az állatboncztanhoz tartozik és azt, honnan ez kiírva van, mi is olvastuk, de mi tapasztalatokat és nem teoriákat kérünk! Csupósen jegyzi meg, hogy „sok olyan gazda van, ki fennen dicsekszik, hogy oly szernek van birtokában, melyből egy kanálnyi elég a mételyes állat teljes kigyógyulására” stb.“ Ily ostoba gazdát alig hiszek s nem akarom magamat is a cikkiró úr által vélt gazdák közé számittatni, bár ha olykor politizálok, szónoklok, ujságot és regényeket olvasok s néha, (ritkán) ujságba is irogatok és kiállításokon jury tag is voltam, de azért elfogultnak sem hiszem magamat és mégis merem állítani, hogy igenis vannak szerek, melyek a maga idejében alkalmazva ezen veszedelmes kóros állapotot szelidítik és a halál esetet a minimumra leszállítják. Hadd mondjak erre egy esetet, mely a kezelésem alatt volt Töke-Terebesi uradalomhoz tartozó Goroncsi gazdaságban az 1866-ik évben történt. Az egész határ kizárólag lapály, kaszálója és legelője nagyobb részét zizegyenes mocsáros. 1000 drb ürü birkánk megmétélyesedett, azt mondtuk, menthetetlenül. Tegyük egy kísérletet: a nyáját két majorba osztottuk el, november közepe tájától többet tavaszig ki nem mentek, gazdaságomban sok káposzta termett, 8 drb 50 vedres hordót, nagy mennyiségű felapritott csős paprikával és — akkor még használatban volt — marhasóval bőven vegyítve, besavanyítottunk és mihelyest kellőleg megsavanyodott, sózó válukból felül öröltött, hires „polgárdi“ paprikával gazdagon behintettük s az 500 drbból álló ürü sereget éhgyomorra reá eresztettük; eleinte, illetőleg első nap nem igen szivesen fogtak hozzá, mert mihelyest megszagolták ugyancsak prüszköltek, de azért mégis megették, későbbben azonban nyugtalanul várták a reggelt, hogy válura mehessenek. És az eredmény mi lett? kérdezi Szentkirályi úr — az, hogy a Goroncon volt ürünyájából a rendes 2—3% döglött meg, míg a Cserjeiből, hol csak rendes tartásban, de savanyított s paprikás káposztában nem részesültek, alig maradt. Ez nem theoria — nincs megírva sehol — de mégis igaz. De ma már ennél biztosabb gyógyszer is van, mi megczáfolja, még pedig a gazdaközönség nagy öröme Szentkirályi úrnak azon nagy elbizakodottsággal mondott állítását: hogy „a betegség, ilyen és amolyan volta miatt, e betegség orvoslására gyógyszer nem is lehet!“ Ezen állításom bizonyítására és Szentkirályi ur téves felfogásának megczáfolására, hivatkozom a „Földmívelési érdekeink“ ez évi 6-ik számában, Kiss Mihály úrnak, a Plathy István úr által feltalált métely elleni szere ügyében közzétett nyílt levelére, melyben nem csak azt állítja, hogy 10 drb mételyes birkáját Plathy úr poraival teljesen kigyógyított, hanem hivatkozik Valovics Ferencz uradalmi tisztartó úrra is, ki ezen szerrel már két nyáját kigyógyított, azt hiszem, ez teljesen hitelt érdemlő állítás s miután e tekintetben több hitelt érdemlő gazda állítását bírom, ezen szer használatát, mint a juhtenyésztés érdekében kitünő fontosságú bátran ajánlhatom és feltalálóját szivesen üdvözlöm! Különben nagyon is sajnós volna, ha a tudomány férfiai a világ végéig mindig a más munkáira hivatkoznának, mert hol volna akkor a haladás? tapasztalj, tanulj és taníts, ha alkalmad van! de ezt csak

az teheti haszonnal, ki nem elfogult, mert a földön még csak a „pápa“ csalhatatlan — ha igaz? Hogy miként veszi magához az állat a métely petéket és hogy fejlődik? avval foglalkozni hozszadalmas és részemről épen ki nem fizető munka volna; de arról biztosíthatom Szentkirályi urat, hogy a mig a májban csak 10—11 métely van, az még gyenge juhánál sem idéz halált elő és az csak akkor következik be, a mikor a férgek már az epehólyagba is leszálltak. S kétségbe merem vonni azon állítását is, hogy a „ férgek petéit az állatok ürülekeiből szednék fel“. Hát mikor 5—6 évig nincs mételykór, akkor a 7-ik évben ismét előállott kór honnan vesszi az állattá fejlődő petéket? alig hiszem, hogy az addig a pocsoltyákban vagy tavakban várta rendeltetését.

Szóval, jelen felszólamlásom egyedüli célja volna, hogy becses lapja hasábjain, ne csak teoriákat olvassunk, mihez ma már hozzá jutni nagyon könnyű, hanem tapasztalt gazdák által gyakorlatilag bizonyult hasznos tényeket, pl. miután oly közel van Szentkirályi úr a kolos-monostori gazdasági tanintézet birtokához és így szükségképen látnia kellett az ott eszközölt e téli trágyázást, írnia le, mily előnyrel bír az olyanforma, helyenként érett, túlérett és részben szalmávali trágyázás? mint az ott eszközöltetett, melyet ugyan párszor megbámultam, de magyarázat nélkül nem értem. Valakinek tollából igen szép levelek jelentek meg, a kolos-monostori tanintézet papiroson levő terve, vetes-forgása, alagcsövezés és vízvezeteki gazdálkodásáról; de a kivitelről is szeretnék látni és olvasni valamit.

Előre kijelentem, hogy ez nem akar polemia tárgya lenni, — mint olyant folytatni nem fogom — csak szerény figyelemztetés a közszél érdekében, mert olyanforma fogadtatás mellett, hogy az ökör alatt is bornyut keresünk — azt hiszem kevesen fogják közhasznu cikkeikkel felkeresni az „Erdélyi Gazda“ hasábjait. Honfui üdvözléssel maradok a t. szerkesztő

mindig őszinte tisztelője
Egy előfizető, gyakorlati gazda.

*
Midőn a fenti felszólalást egész terjedelmében közreadjuk (a nélkül, hogy a t. érdekeltektől elvonnók a szót, ha teljes tárgyalagossággal és szűk terünkhez mért rövidséggel válaszolni óhajtanának.) általánosságban csak azt jegyezzük meg, hogy részünkről oly sikeres practicus eljárást nem ismerünk, melynek tudományos alapja ne lenne, valamint viszont a helyesen értelmezett elmélet sem más, mint az eddigi tapasztalatoknak rendszeres összkifejezése, melynek mindig állania kell, ha egyáltalában alkalmazhatjuk. És épen itt van a bökkenő, — midőn a viszonyok fel nem ismerése folytán hibásan jártunk el, azt mondjuk: ez theoria, nem nekünk való., de ha valami „véletlenül“ jól elsült, az már aztán praxis! Kimutatni azt, hogy az elmélet és gyakorlat nem ellentét, nem idegen; hanem inkább közel rokon, édes testvér — ennek a feladatnak van szentelve az „Erdélyi Gazda“, mely egyaránt számít ugy a hasznos kutatás fáradhatlan bajnokának, mint a gyakorlati észlelet elfogulatlan hívének szives támogatására.

Szerkesztő.

Mi történik Monostoron?

Közlemények a gazdasági tanintézet köréből.

V.

(Törökbuza morzsoló próbák. Favágás gőzgéppel és kézzel.)

Legutóbbi soraimban bucsut mondék már a télnek s a t. szerkesztő ur is jó utat kívánt neki. De úgy látszik mind ennek nem volt foganatja; mert a helyett, hogy a tavaszi meleg napsugár áradna szét a tél szigora által megsanyart mezőinkre, a természet ujre föltté téli köntösét s időnk épen a tavasz nap-tári megnyílásának napja küszöbén tavasz helyett újból télre fordult át.

Ez okból vázlataimmal kitérek még némely oly műveletekre, melyek a téli időnybe tartoznak.

Már első látogatásom alkalmával említém, hogy a magtárban épen összehasonlító próbákat tartottak két kézi erőre szerkesztett törökbuza morzsoló között. Tudván azt, hogy országreszünkben a jó morzsológép becses segítsége a gazdának,

megkértem az intéző tanár urat, hogy a kísérletek bevégeztével a két gép munkaeredménye közötti különbséget velem tudatni sziveskedjék. Ezen adatokat megkapván, most azok közlése még nem esett ki teljesen az időszerűség határából.

Midőn az eredmények föltüntetésére nézve a következő rovatos kimutatásra utalnék, itt megemlítem, hogy a két morzsológép közül az egyik a kolozsvári gépész Simonfi István gyárából való volt, helybeli gyártmány, korongos és orsós szerkezettel és szelelős készülékkel bírt. Egészen új volt s ezért kissé nehezen is járt kezdetben, ára 75 frt. A másik gép Tauffer Ferencz ur bizományi üzletéből való volt, dobos, illetőleg szeges hengerű szerkezettel és szelelő nélkül., járgányra is alkalmazható, azért ára is magasabb: 90 frt. A gépek körül a munkát az intézeti tanulók végezték s az eredményeket följegyezték.

Ezek szerint a következő munka eredmény volt megállapítható:

A két morzsológép munka eredménye:

Sorszám	A gép	A munkaidő tartama: óra	Lemorzsoló esős tengeri liter	Szükségelt munkások			Lemorzsoló nem-es tengeri liter	Lemorzsolatlan maradt		Munkások díja			Kerül 1 hektoliter esős tengeri Lemorzsolása
				a hajtásra	egyéb munkákra	összesen		a csutkán	%	egyenként		összesen	
										kr	frt		
1	Simonfi gyárából	8	4800	1	3	4	2256	48	1	40	1	60	3.3
2	Tauffer raktárából	8	4480	2	3	5	2060	89	2	40	2	—	4.4

A mennyiben tehát a gépek munkája ezen kísérletből megítélhető volt, az előny a Simonfi-féle orsós morzsoló felé hajlik.

Midőn én ezen eredményeket elmondám egy urambátyámnak, azt mondta rá, hogy „az egyik tizenkilencz s a másik egy híján húsz”. Szeliden protestáltam ellene s végre sikerült kapacitálnom, hogy habár az egyiknek a másik felett nem is nagy az előnye, mégis sokszoros használat mellett a sok kicsi is sokra megy s krajczárokból lesznek a forintok. Meg is ígérte hogy ha venni kell, hát majd Simonfitól vesz morzsolót. Én meg magamban gondolám: qui beni distingvit, bene docet.

Egy másik látogatásom alkalmával az intézet udvarán a 8-lőerejű gőzgéppel és körfűrészszel vágták a tűzifát. Föltettem magamban, hogy disputába keveredem az igazgatóval és az intézővel, a mért az ilyen egyszerű miveletekhez is a drága gőzerőt és gépmunkát alkalmazzák. Meg is történt a fűrész sivitő lárma mellett. Szóval, beszéddel nem győztek le; erősen demonstráltam nézeteim mellett. De bevíttek aztán abba a „sok könyvű” irodába s kezembe adták ezt az alább közölt számítást, mely bizony tisztán kimutatja, hogy ezen munka is számitással történt, meg van előnye s én bármint is iparkodtam nem tudtam megtalálni azt, a mit kerestem — a kákán a csomót!

Ide iktatom tehát ezen munkát költségszámítását: Költségszámítás a géppeli és a kézzeli favágás fölött.

	frt	kr
1 Géptőke kamatja és törlesztése:		
Locomobil ára 3000 frt, törlesztés = 10% kamat = 6% = 16% = 480 frt egy évre, ebből esik egy napra	1	36
Körfűrész ára 120 frt, törlesztés = 10% kamat = 6% = 16% = 19 frt 20 kr egy évre, ebből esik egy napra	—	05
2 A gépész díja, egész évre 600 frt, egy napra	1	64
3 Segéd munkások: egy tüzelő à 70 kr	—	70
4 munkás à 50 kr	2	—
1/2 ló fogat à 2 frt	1	—
a felvágott fa kézi felhasogatása szakmányban kiadva à 10 kr köbméter, napi felvágás 48 köbméter.	4	80
4 Elhasznált anyagok: olaj s egyéb kenőszerek tüzifa a géphez 2.3 köbméter à 1.70 kr	—	80
	4	25
Összes kiadás	16	60

Felvágatván a géppel egy nap alatt 48 köbméter, egy köbméter fa teljes felvágatása kerül tehát 34.3 krba.

Kézzei felvágatáskor pedig került rendszerint köbmétere 45 krba s 48 köbméter felvágatásának összes költsége 21 frt 60 krba, mutatkozik tehát haszon a géppeli vágatás javára köbméterenként 10,5 kr s egy napi gépmunkánál 5 frt.

Nagyobb mennyiségű fa felvágatásánál tehát — mint itt is — jelentékeny megtakarítás érhető el a gépmunka által.

A gépekről szólván, örömmel említhetem fel azon hallott hírt, hogy egy helybeli kereskedői ház nagy gazdasági gépraktárt szándékozik városunkban fellálatani s a gépek a gazdasági tanintézetnél megpróbáltatnak s munkájukat minden érdeklődő szemlélheti. Ha e vállalat létrejön, a tanintézet igazgatója a t. gazda közönséget esetről-esetre meghívja.

Hallottam még igen érdekes eredményét az intézet gőzcséplőgép mult évi munkájának és keresményének. De ezekről más alkalommal referál

Egy választmányi tag.

Értesítés a ragályos és járványos állati betegségekről 1880. mart. 15-ig.

M e g y e	K ö z s é g	Az állatok faja és darabszáma	A kór megnevezése	Elhullt vagy gyógykezeltek
Maros-Torda	Déda	1 szarvasm.	lépfene	elhullott

A Szent István koronájának egész területe marhavészmentes.

Egyveleg.

— A tyúk-ganéj kezelése. Ha a tyúkok ganéját az ólakból össze gyűjtjük és tavasszal-összel jó földdel (tőfenek vagy iszappal) össze keverjük, néhány hónapi állás után oly trágyaszert nyerünk, a melynek a növények diszlésére gyakorolt hatása alig fog a Peruguanó megett állni s a melynek értéke egy tyúk után fél forintra tehető. Ismerünk egy gazdát, ki évente 50 tyúk után 10 hordó tyúk-ganéjt gyűjtött. Eljárása a következő volt: a mi tyúk-ganéjt novembertől—aprilisig összegyűjteni tudott, azt földdel keverte, t. i. bizonyos nagyságu területen 8—10 cmtr. vastag földréteget terített el, a mire körülbelől 2 1/2 cmtr. vastag tyúk-ganéj réteget hintett; ezen rétegezést mindaddig folytatta, míg abból halom készült. A ganéjból négyszer annyit használt, mint a földből ezen halom előállítására s végül azt 10 cmtr. vastag földréteggel fedette be, mely jó laposan lett elteregtetve, hogy az esőviz könnyen beszivároghasson végül az egészre szalmát rakott, fa és deszka darabokkal nyomtatta le. A keverék 2—3 hónap alatt teljesen elkészült. Minthogy pedig ezen időtájban (junius) az ilyféle trágya alkalmazást nem talál, a jövő tavaszig állni hagyja s azután a novemberben felhalmozottal együtt használja fel. A hol az időjárás viszonyok megengedik, ezen felgyűjtögetést már márcziusban lehetne kezdeni s már ekkor fel lehet használni oly növények alá, melyek májusban vettettek ol, ezen trágya különben crejéből még akkor sem veszt, ha az egy

egész éven át, tehát a jövő tavaszig marad. Egy marék tyúktrágya a növény alá téve épen oly hatályosnak bizonyult, mint egy fél lapátnyi istálló trágya.

P. L.

— Értesítés. A kolos-monostori m. k. gazdasági tanintézet kertjében a lefolyt télen a gyümölcsfacsemeték egyáltalán, a diszfák és cserjéknek pedig legnagyobb része elfagyván, az ez iránybani megrendeléseknek a tanintézet kertészete eleget nem tehet.

— Értesítés. Sok megrendeléseket kaptam késálja fákra úgy külföldi, mint belföldi szőlő fajokból. Sajnálom, hogy a kívánságoknak e részben nem tehetek eleget, de a földmivé- ipar- és kereskedelmi ministerium egy igen szigorú rendelete folytán mindennemű szőlő vesszők vagy gyökeres tők szállítása tiltva van, a Phylloxera vész terjedhetése miatt. Kötelességünk ezen rendeletet a legpontosabban követni, ez lévén az egyedüli mód e veszedelmes és egész vidékek jövőjét fenyegető baj terjedésének meggátlására. Kérem jelen sorokat közölni mivel Erdélyből távollétem alatt nem felelhetek személyesen e tárgyban tett kérdésekre. Kolozsvár, 1880. mart. 20-án.

Paget János.

— A kolozsvári mezei gazdák f. hó 7-én tartott nagy gyűléséből egy 18 tagu bizottság küldetett volt ki, a határrendezés tárgyában beadott javaslatok megvizsgálására, — s ennek befejezéseig a határrendezés ügyében fölmerülő teendők elintézése végett. E bizottság Simon Elek polgármester ur fölhívására vasárnap f. hó 14-én tartá első alakuló ülését a városi tanács-teremben. Elnökke: Szász Ádám, jegyzővé Kondász Ferencz választatott meg. Határozatilag kimondatott, hogy a bizottság a javaslatok megvizsgálásáig s az azok alapján véglegesen szervezendő mezei gazdasági ügyek rendszeresítéséig is ideiglenes keblí gazdasági egyesületté alakul s e minőségében vezeti a városi mezei gazdasági ügyeket. Egyidejűleg a szervezés ügyében beadott javaslatok megvizsgálására Szász Ádám, Tamási János, Nagy Lajos, Kondász Ferencz és Tárkányi György (huszár) tagokból egy szűkebb körű albizottságot küldött ki.

— Egyletünk közgyűlése martius 21-én folyt le, elnök Tisza László vezetése alatt kevés számú tagok részvételével egészen a program sorozata szerint, alig néhány felszólalással élénkitve. Miután a részletes jegyzőkönyvet lapunk közelebbi száma, (mely az ünnepek miatt egy nappal később fog megjelenni) egész terjedelmében fogja külön mellékletképpen hozni, t. olvasóinkat addig szives türelemre kérjük. —

Vidéki gazdasági tudósítások.

Szilágysomlyó vidéke, 1880I mart. 17.

A tél mult év november havának második felében állott be egész zordságával, december első napjaiban le esett a hó, mely csak is február utolsó napjaiban lágyult meg és daczára a hó nagyságának vidékünkön az már teljesen elolvadt, a nélkül, hogy a mitől méltán félni lehetett, a vizek nagyobb áradást okoztak volna és ha az idő így tart a tavaszi szántás-vetést márczius harmadik hetében szélleiben megkezdhetjük. — Az őszi vetések a telet jól állották át s szép eredményekre jogosítanak. — A szőlő fája azonban különösen az alantas helyeken a hideg által sokat szenvedett. — A szarvasmarhák jól te-

eltek át, de a juhok sok helyen mételyben hullanak, — a sertések gyöngén teleltettek, de egészségesek, a malacozás a legtöbb helyen most van folyamatban, de vidékünkön az idej malacz állomány tetemesen kevesebb lesz a tavalyinál, mert a tavalyi rossz termés és a sertések csekély ára több tányéztőt el idegenített az idej sertés szaporulat felnevelésétől.

Szintay Béla.

Felső-Rákos, 1880. mart. 15.

Különös időjárásunk van. Téli nyügeiből sehogy sem tud kivetközni a természet. Ha volt pár verőfenyes napunk, jött ismét vad északi szélvész, mely az addig megolvadt jég tetejét megkérgesítette s most pánczél erejével áll vetéseinken, ama gondolatot táplálva bennünk, hogy ily formán vetéseink alig ha nagy részben ki nem vesznek. — Tavasz szántásról még szó sincs. — Takarmányunk elkezdett fogyni és még drága pénzért sem kapunk; boldog ki idején gondoskodott takarmányról, illetve annak bévasárlásáról. — Marháink egészségesek. Juhainknak mult évről megmaradt romjai a télen szép lassan elhullottak. — Sertések jól teleltek — a nagy hó és hideg daczára a makkon, mely mai napig jól táplálja őket.

Török Áron.

Hídvég, 1880. mart. 17.

A nagy tél után roppant nehezen tavaszodik. Hó az erdőknél s határszéli havasokon még sok van, de a szántó földekről elment s épen ezért tartunk tőle, hogy a hideg széllel párosult fagy az ősztéseknek ártani fog. — A takarmány a vidéken nem szűk, kivéve a szalma, ezt már pénzért sem lehet kapni. Egy öl szénának ára, melyből két jó szekérrel lesz, Sz.-Mihály napkor fizetve 50—55 ft. — Ezen a vidéken inségtől félni nem lehet, ezelőtt pár héttel a gabona ára felment; részint ezért, részint a közelgő Husvétünnepéért a mart. 12-iki brassói heti vásárra annyi gabona volt kiállítva, hogy a vevők csaknem tetszés szerint szabták az árakat és ezért 50—60 krral szállott az ár hectoliterenként. A pénz inség, az már rég be van állva. — Juhok szórványosan döögölnek mételyben, — egy pár bárány ára minőség szerint 4—5 ft. A bárány árat nyomja az a körülmény, hogy fogyasztási adóban és egyéb költségekben 60 kr esik egy párra Brassóban, ez pedig az eladót terheli. — Nem lehet említetlen hagyni, hogy a brassai posztó készítőik közül mintegy hatan, itt mindenőket pénzzé téve Oláhországba szándékoznak költözni s ott posztó gyárt állítani. Ennek oka az, hogy a közelebbi időben az Oláh országban termeltetni szokott zigaja és másféle gyapju béhozatala megnehezített és a jövedelmi adót sem bírják fizetni, különben is a posztó nagyobb részét eddig is Oláhországba szokták eladni. — Ez az erdélyi iparra nem igen örvendetes körülmény lenne.

Boér Miklós.

O-Rodna, 1880. mart. 17.

Községünk legöregebbjei sem emlékeznek oly télre, mint az elmúlt vala, mert azelőtt több éven át nagyobb hideg csakis néhány napra állott be, az utolsó tél azonban már november 4-én köszöntött be nagy hó hullással és néhány enyhébb nap kivételével a hó első hetéig átlagos 16 R. fokkal tartott, december 17-étől pedig január közepéig szakadatlanul 22 egész — 25 R. fokra állandóan leszállva maradt a hőmérő, a hó általában 115 cmeter, az erdőségekben majdnem 2 méter magasságra növekedett, mert két napot kivéve esőnk nem volt, mi által a hóréteg összenyomulhatott volna, jelenleg egyes déli hegyoldalak ugyan a hótól megszabadultak, de az északi oldalakon ez még egész tömegben fekszik és valóban irtóznunk kell a tartós lágyidő és eső beálltától, mert veszedelmes víz áradásnak lehetünk kitéve. A mezői munkák megindításától, így még igen messze állunk. — Bár erdős vidéken lakunk, a szegényebb sorsú népesség érzékenyen szenvedett a hideg miatt, számos ház és gazdasági épület a hőtömögek által tönkro tétetett, nagy marha állományunknál

még az a szerencse, hogy a mult évi széna táperőre nézve igen szaporas és így a tél nehézségeiből valahogy csak kimenekültünk. A juhok állománya itt is a mételykór közetkeztében lényegesen apadt, habár itt átlagosan 15 százalékkal a vesztes aránylag kisebbnek mondható más községekkel szemben, mint Ilva, Les, Mogura, Szt.-József, Borgó, hol sok gazda egész juh állományát elveszté; a mi kedvezőbb helyzetünk csak is annak tulajdonítható, hogy hegyes meredek oldalainkon a források vize igen gyorsan és rohamosan lefoly és így a kőanyag inkább elmosatik, mint lapályosabb helyeken. (?) — Itt és a vidéken az is észleltetett e télen, hogy sok nyul hasonló jelenségek mellett, mint a mételyes juh pusztult el. — A nagy tél daczára méhészeti telepeink általában ez idej jól föntartvák. — A szarvasmarha ára itt lényegesen feljebb ment, a megmaradt juhok ára is tetemes áremelkedésnek indult.

Miálovich Győző.

Maros-Ludas, 1880. mart. 21.

Időjárásunk ijesztően mostoha, a Maros jege még keményen áll, a szél az utolsó hét alatt repceinket tönkre tette, őszi buzáinkat pedig sok helyt egészen meggyomláta. Ma a földet még csákánnyal sem lehet felválni, a mi a gazdákat rég nem tapasztalt lehangoltságban tartja. A legtöbb gazdnál a takarmány fogyatékán van és ki tudja még mit tartogat fenn a természet részünkre.

Eczken Sándor.

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, 1880 martius 13-ától 20-áig.

Buza üzlet lanyha, csekély kínálat, kevés áremelkedéssel forgalom 50,000 metermázsa, ár 14·30 ft.

Rozs gyenge üzlet, forgalom 3000 metermázsa, ár 10·80 ft.

Árpa üzlet lanyha, ár csökkenéssel, forgalom 3000 metermázsa, ár: takarmányárpa 8·00 frtig, seres árpa 8·75 frtig.

Zab üzlet gyenge, forgalom 3500 metermázsa, ár 7·50 ft.

Törökbuza csekély kereslet, forgalom 500 metermázsa, ár: uj 8·25 frtig, ó 8·65 frtig.

Gyapju: a vásár bezárta után néhány vevő jelent meg, a kik a középszerű posztó gyapjut 85—95 frtjával vásárották. A forgalomban még csekélyebb fésűs gyapju 77—78 frtjával és közepes finomságu báránygyapju 75—85 frtjával kelt el. — Forgalom 400 metermázsa. (Árak 56 klgrként).

A gyárilag mosott gyapjuból az elmúlt héten körül-belül 8500 klgr kelt, 1·80—2·35 frttal klgronként.

Gabona-árak:

minimum és maximum: Budapest martius 5.		Bécs martius 5.
Buza	13·50—14·65 frt	13·00—15·50 frt
Rozs	10·75—11·90 frt	11·00—11·50 frt
Árpa, takarmány	8·00—8·25 frt	7·00—8·00 frt
Árpa, szeszfőzésre	8·60—9·50 frt	— — 9·50 frt
Árpa, seres	— — —	— — 10·25 frt
Zab	7·65—8·70 frt	8·00—8·45 frt
Törökbuza	7·95—8·60 frt	7·50—9·40 frt

Budapesti marhavásár mart. hó 18-án 1880
Összes felhajtás 3484 db nagy- és 2351 db apró marha. Ebből eladatott: 130 db. bika, 2052 db. ökör, 1604 db. vágó tehén, 379 drb. fejős tehén, 107 drb. bival, 991 drb. borju, 1360 drb. bárány. Árak: bika darabonként 80—240 frt, ökör páronként 160—415 frt, vágó tehén páronként 135—230 frt, fejős tehén darabonként 70—198 frt, bival páronként 150—205 frt, borju darabonként 11—33 frt, bárány páronként 4—7 frt. Hús-árak 100 kilonként: ökörhús 50—53 frt, tehenhús 48—51 frt, borjuhús 50—70 frt, bivalhús 46—48 frt.

Bécsi marhavásár mart. hó 16-án. Összes felhajtás 3102 drb és pedig 1716 drb. magyar, 455 drb. lengyel 931 drb. német fajta, mind hizott állatok, melyből 2969 drb. ökör, 83 db. tehén és 49 db. bika. Árak 100 kilonként: magyar hizó 50—59 frt, lengyel 51—54½ frt, német 52—58 frt, tehén 48—52 frt, bika 46—53 frt. Lábán darabonként 105—232 frtot fizettek.

Kőbányai sertés vásár mart. 19-én. (Az első magyar sertésbiztosító részvénytársaság jelentése.) Az üzlet viszonyai a múlt héthez képest említésre méltó változást nem mutatnak fel. A hozatal, sovány sertéseket kivéve, még mindig csekély, de a szükséglet is jelentéktelen. Tartani való sertésekre nézve élénkebb üzérkedés vehető észre.

Mezőhegyesi sertés árverés. A m. kir. kereskedelmi ministeriumban tegnap tartott ajánlati tárgyaláson, 1848 db. sovány sertés került árverezés alá. A szóbeli ajánlatok, bár számos vevő jelentkezett, a valódi érteken annyira hátra maradtak, hogy a kiküldött bizottság Kozma Ferencz miniszteri tanácsos elnöklete alatt jónak látta, az ajánlatokat el nem fogadni, de miután az árverés után a jelen volt vevők által páronként 60 frt kínáltatott, tehát páronként 12 frttal több, mi az egész mennyiség után 11,500 frt többletet teszen, ez utóbbi ajánlat el is fogadtatott.

Jegyzett árak: magyar nehéz és középnehéz 63—65 kr, vidéki sertés 59—61 kr., szerbiai 61—63 kr, klgkrint tiszta súly szerint. Eleség árak: tengeri-ó 8-70 frt, uj 8-15 frt, árpa 8-40 frt a városi raktárból átvéve. Helyi állomány: martius 12-éről maradt 40400 drb. Felhajtás: Alvidékről kővér 2190 drb., sovány 8800 drb., Szerbiából 70 drb., Vidékről 320 drb., Magyar állam vasuttal „sovány” 330 drb., összesen 13710 drb. Elhajtás: felvidékre 490 drb, Bécsbe (m. héten 85 drb.) 2060 drb., Csehországba 160 drb., Bodenbachon át 190 drb., Ruttkán át 70 drb. Budapesti fogyasztás 2030 drb., kőbányai fogyasztás 60 drb., összesen 5060 drb. Marad állomány 49020 db., közöttük körülbelül 40000 drb. sovány. A részvény szállásokban 7360 drb. van elhelyezve.

Az egészségiügyi és transito szállásokban mart. 12-éről maradt 1891 drb., ehez jött: Szerbiából 69 drb., összesen 1960 drb., eladattak 964 drb. marad állomány 996 drb. Az egészségiügyi vizsgálat eddig 155 drb. vont el az elvezettől és semmisített meg.

Disznózsir kereslet gyengült, árcsökkenéssel, hordó nélkül 65 frt, ápril havi kötésben hordóval 63¾ frt.

Szalonna mult heti kereslet és árakkal vidéki szalonna 55—57 frt, városi áru 60—61 frt, füstölt szalonna 64—60 forint.

Bécsi sertésvásár martius 16-én. Összes felhajtás 4343 darab és pedig 884 drb. nehéz, 930 drb. középnehéz és 2529 drb. süldő; melyből 1632 drb. magyar, 2529 drb. orosz-lengyel és 182 drb. szerb fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 58½—60 frt, középnehéz 54—56 frt, süldő 32—43 frt, szalonna és zsir 68—70 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Pénz-kölcsönök

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5 vagy 6% kamat mellett förllesztésre és 4000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölk.

Bekebelezett terhek kifizetését szintén eszközölöm.

(2.) Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál (12—52.)

Hat. engedélyezett

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda”

Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. sajtóház.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig.

Székelj-törökbuza vetőmag.

Báró Bornemisza maros illyei birtokán termesztett, nagyobb mennyiségben eladó. Bővebb felvilágosítással szolgál és megrendeléseket elfogad

Nagy Elek

(12.) (3.—3.) gazdatiszt.

Maros-Illyén,

Első erdélyi vasuti állomás.

(13.) **Értesítés.** (1.—3.)

— Fejéregyházán (u. p. Segesvár) 20 hectoliter zabbal vegyített fekete hükköny hectója 8 forinton eladó. —

— Fő-kertész kerestetik ugyanoda, jelentkezéseket áprilhó 15-éig kérek, maga a hely május 1-én lévén betöltendő. Szükséges, hogy a pomologia minden ágát, konyha és virágkertetet, üzdzsetet és a szőlőmivelést tökéletesen értse az illető.

Gróf Haller Luiza.

Pincze felszerelési eszközök, bor és sörfejtő szivattyúk, dugaszoló és palaczköltő gépek,

de különösen gazdasági gépek nagy raktára, ugymint
törökbuza morzsolók 35 forinttól kezdve,

Mayer-féle Trieurök,

melyek a konkolyt, bükkönyt és vad zabot tökéletesen kiválasztják
kaphatók kedvező feltételek és jótállás mellett

az első magyar gazdasági gépgyár összpontosított raktár
és gépműhely erdélyországi fióktelepében

(5.)

(5.—45.)

WALSER FERENCZ-nél
Kolozsvártt, bel-monostorutcza 12. szám.

P i a c z i á r a k.

A h e t i v á s á r		Egy hectoliter vagy metermázsa*						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
h e l y e	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahus
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszteroze	mart. 16	900	700	600	—	260	500	180	60	380	40
Brassó	mart. 19	900	620	600	480	290	565	262	—	264	44
Csik-Szereda	mart. 17	900	—	600	550	350	550	200	80	160	36
Déás	mart. 16	1360	1040	640	440	380	600	390	160	280	36
Déva	mart. 13	1060*	900*	860*	—	287*	715*	230	180	220	36
Erzsébetváros	mart. 20	850	700	625	—	330	450	300	140	300	40
Fogarás	mart. 12	1000*	—	764*	—	280	694*	250	100	245	42
K.-Fehérvár	mart. 13	1300*	1120*	910*	—	—	812*	250	100	240	44
Sy.-Sz.-Miklós	mart. 13	1100	—	600	600	330	530	170	30	—	34
Kolozsvár	mart. 18	950*	—	700*	—	350	520*	250	180	350	46
H.-Vásárhely	mart. 18	1175*	870*	870*	675*	300	720*	300	100	450	44
Nagy-Enyed	mart. 18	1020*	840*	660*	—	375	500	430	150	260	44
H.-Bzeben	mart. 19	950	800	630	440	320	530	210	115	375	42—46
Szegesvár	mart. 18	860	600	560	—	280	450	130	70	180	40
S.-Sz.-György	mart. 15	900	800	600	500	300	500	300	100	200	36
Sz.-Régen	mart. 18	950	787	687	500	280	487	200	80	220	40
Sz.-Udvarhely	mart. 16	900	800	525	—	300	525	240	230	220	36

*) A csillaggal jelelt árak metermázsa értendők.

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40
krjával számítatnak.

A hirdetés szövegét
a t. megrendelők minden
külön díj nélkül tot-
szés szerint akarhányszor
változtathatják.

Az „Erdélyi gazda“ hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	1 1—3 4—6 1—12 1—18 1—24 1—30 1—36 1—42 1—52									
	szori hirdetésnél									
	fizetendő forint									
10/16 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	180	210
8/16 v. fél „	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105
4/16 v. negyed „	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53
2/16 v. nyolczad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27
1/16 v. tizenhatod „	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai
és
lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészt
engedményben részesülnek,
ha hirdetésük beküldésakor
tagsági vagy előfizetői
minőségükre hivat-
koznak.